

QUICK SCAN ECOLOGIE ONDERDOORGANG ZUTPHEN

GEMEENTE ZUTPHEN / PROGRAMMABUREAU DE MARS

2 september 2009
B02041 / OF9 / 009 / 100001 / AM

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doel	3
1.2 Gevolgde werkwijze	3
2 Wettelijk kader	5
2.1 Natuurbescherming in Nederland	5
2.2 Flora- en faunawet	5
2.3 Natuurbeschermingswet 1998	6
2.4 Ecologische Hoofdstructuur	7
2.4.1 Richtlijnen provincie Gelderland	8
3 Soortenbescherming	10
3.1 Gebiedsbeschrijving	10
3.1.1 Natuurwaarden in de huidige situatie	10
3.2 Beschermde soorten	12
3.2.1 Vaatplanten	13
3.2.2 Broedvogels	13
3.2.3 Grondgebonden zoogdieren	13
3.2.4 Vleermuizen	13
3.2.5 Amfibieën en reptielen	14
3.2.6 Vissen	14
3.2.7 Insecten en overige ongewervelden	14
3.3 Toetsing aan de Flora- en faunawet	14
3.3.1 Voorkomen en beperken van schade	14
3.3.2 Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	15
4 Gebiedenbescherming	16
4.1 Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel	16
4.1.1 Mogelijke effecten	17
4.1.2 Beoordeling effecten	22
4.2 Ecologische hoofdstructuur	23
5 Conclusies en aanbevelingen	25
5.1 Conclusie	25
5.1.1 Conclusie soortenbescherming	25
5.1.2 Conclusie gebiedsbescherming	25
5.2 Aanbevelingen	26
6 Literatuur	27
Bijlage 1 Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden IJssel	28

HOOFDSTUK

1 Inleiding

1.1

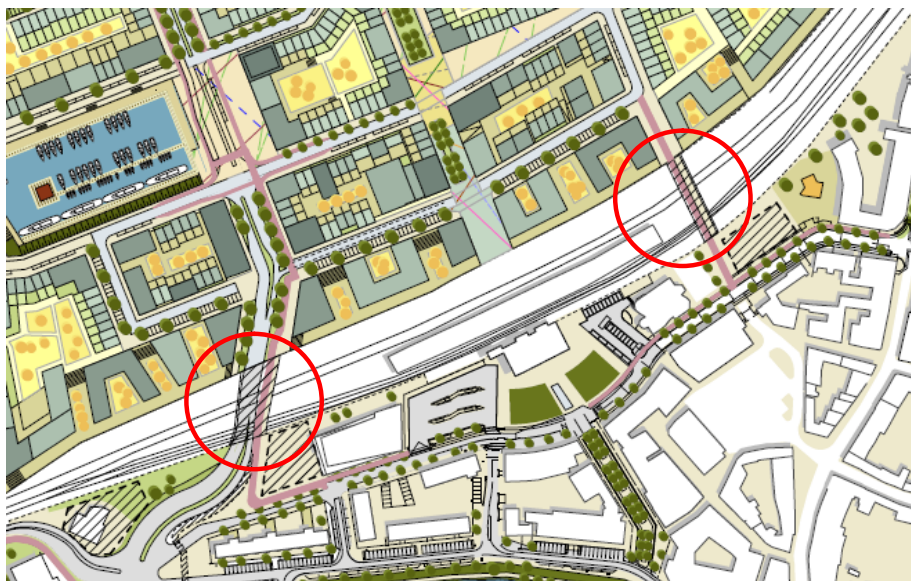
AANLEIDING EN DOEL

In het noorden van Zutphen, grenzend aan de uiterwaarden van de IJssel, ligt het bedrijventerrein De Mars. De gemeente Zutphen wil de beschikbare ruimte op het verouderde bedrijventerrein optimaal benutten. Daartoe is een plan gemaakt voor het ontwikkelen van een goed bereikbaar, aantrekkelijk gebied waar een diversiteit van functies aanwezig is als bedrijven, winkels, woningen, natuur, cultuur en recreatie. Voor verbetering van de bereikbaarheid van dit gebied worden nabij het station twee nieuwe onderdoorgangen gerealiseerd (zie Afbeelding 1.1).

Afbeelding 1.1

Geplande onderdoorgangen
(rood omcirkelt).

(Afbeelding: gemeente
Zutphen)

Elke ruimtelijke ingreep vraagt een zorgvuldige afweging waarbij onder andere de natuurwaarden meewegen. In dit rapport is de ingreep getoetst aan de vigerende natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het beleidskader Ecologische Hoofdstructuur).

1.2

GEVOLGDE WERKWIJZE

Op een afstand van ruim 300 meter van het plangebied is de Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel gelegen. Voor de aanleg van deze onderdoorgangen is toetsing aan de Natuurbeschermingswet daarom noodzakelijk.

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel is eveneens begrensd als EHS. Gezien de afstand tot de uiterwaarden is toetsing aan het beleidskader van de EHS noodzakelijk. Toetsing aan de Flora- en faunawet is altijd noodzakelijk bij ruimtelijke ingrepen. Deze quick scan is toegespitst op het in beeld brengen van mogelijke overtredingen van de vigerende natuurwetgeving bij uitvoering van het plan.

Het onderzoek bestaat uit een veldbezoek en uit literatuurstudie. Het veldbezoek vond plaats op 27 mei 2009 in de vorm van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Het veldonderzoek vormt samen met de vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket en beschikbare literatuur de basis van de quick scan.

HOOFDSTUK 2 Wettelijk kader

2.1 NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. Dit zijn de soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet en de gebiedbescherming, waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur de belangrijke kaders zijn.

In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project.

2.2 FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Mogelijkheid voor vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dit het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen drie groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen sluiten aan bij de indeling in tabellen van de AMvB Flora- en faunawet.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (Tabel 1 AMvB)

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (Tabel 2 AMvB; vogels)

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Voor vogels geldt echter een uitgebreide toets voor een ontheffing (zie onder groep 3).

Groep 3: Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (streng beschermde soorten) (Tabel 3 AMvB)

Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur nog aanvullend aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- § Er geen andere bevredigende oplossing bestaat.
- § Er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten (geldt alleen voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn).
- § Er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort(en).
- § Er aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld.

2.3

NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Een belangrijk deel van deze wetgeving geeft uitvoering aan Europese richtlijnen. Daarbij gaat het om de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Natura 2000-gebieden vallen onder het beschermingsregime dat is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998.¹

NATURA 2000

Onder Natura 2000 worden de gebieden verstaan die op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden aangewezen. De gebieden zijn van grote betekenis voor de bescherming van de Europese biodiversiteit en dienen gezamenlijk met alle andere aangewezen gebieden in Europa een ecologisch netwerk te vormen. In de loop van 2009/2010 worden alle Natura 2000-gebieden in Nederland (opnieuw) aangewezen en worden voor deze gebieden instandhoudingsdoelen geformuleerd.

BESCHERMINGSREGIME

Om de instandhoudingsdoelen te waarborgen geldt er een vergunningplicht voor alle plannen en projecten die mogelijk (significante) gevolgen kunnen hebben voor het beschermde natuurgebied. Een vergunning voor een project kan alleen worden verleend indien vooraf zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelen niet in gevaar worden gebracht.

¹ Andere gebieden die een beschermde status op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 hebben gekregen zijn de beschermde natuurmonumenten, en de gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van de Natura2000-gebieden).

Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen).

2.4

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Sinds 1990 vormt de bescherming en ontwikkeling van de nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) de ruimtelijke ruggengraat van het natuurbeleid. De globaal begrensde Ecologische Hoofdstructuur is in 1995 planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. In 2006 is het beleid overgenomen in de Nota Ruimte.² Met de inwerkingtreding van de Nota Ruimte is het Structuurschema Groene Ruimte vervallen.

De overheid beschrijft haar aanpak om de achteruitgang in oppervlakte en kwaliteit van de Nederlandse natuur tegen te gaan. De overheid heeft hiervoor kerngebieden en ecologische verbindingzones aangewezen: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voor de verdere uitwerking van instrumenten en begrippen die in de Nota Ruimte genoemd worden, is in 2007 het beleidskader Spelregels EHS³ opgesteld door het Rijk en provincies. Deze Spelregels dienen doorvertaald te worden in de provinciale beleidskaders.

De EHS beoogt het realiseren van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Voor de begrensde EHS (netto EHS) geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee, tenzij'-regime. Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het beleidskader 'Spelregels EHS' zegt over de bovengenoemde wezenlijke kenmerken en waarden het volgende: "Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied.

² Ministeries VROM, EZ, LNV en VenW, Nota Ruimte, Ruimte voor ontwikkeling, 2006 (verder: Nota Ruimte).

³ Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS, een gezamenlijke uitwerking van rijk en Provincies, te raadplegen op www.minlnv.nl (verder: Spelregels EHS).

Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde”.

§ "Feitelijk gaat het om de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied zoals opgenomen in de voorlopige Landelijke Natuurdoelenkaart die is opgenomen in het tweede Meerjarenprogramma Vitaal Platteland, en de nadere uitwerkingen daarvan zoals provinciale natuurdoeltypenkaarten en concrete uitwerkingsplannen." (Spelregels EHS, paragraaf 2.5, p. 11).

In de Spelregels zijn twee uitzonderingen opgenomen waarbij een individuele ingreep of een combinatie van projecten, ondanks een significant negatief effect op de waarden en kenmerken van de EHS, toch aanvaardbaar kan zijn. Het betreft de 'herbegrenzing EHS om andere dan ecologische redenen' en 'EHS-saldobenadering', bij gevallen waarbij significante negatieve effecten plaatsvinden door de uitvoer van een combinatie van plannen, projecten en handelingen. In het beleidskader Spelregels EHS wordt dit nader toegelicht. Bij eventuele significante effecten is het compensatiebeginsel van toepassing.

2.4.1

RICHTLIJNEN PROVINCIE GELDERLAND

Gedeputeerde Staten van Gelderland beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot de volgende effecten (uit: toelichting EHS, Provincie Gelderland):

- § Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen zijn voor nieuwe natuur en agrarische natuur.
- § Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS.
- § Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.
- § Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).
- § Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.
- § Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren⁴.

⁴ Wateren van het Hoogste Ecologische Niveau

- § Een verandering van de grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.
- § Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Gedeputeerde Staten maken op bovenstaande een uitzondering voor ondergeschikte uitbreidingen van bestaande functies wanneer deze uitbreidingen een gering effect hebben op bovenstaande kernkwaliteiten en omgevingscondities.

HOOFDSTUK 3 Soortenbescherming

3.1

GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied is gelegen in Zutphen. Zowel aan de oostzijde als aan de westzijde van het station is een tunnel gepland. Aan de oostzijde komt een tunnel die de Norenburgerstraat verbindt met de Havenstraat. Aan de westzijde van het station komt een tunnel die het Stationsplein verbindt met de Parkstraat. Op een afstand van ruim 300 meter van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Dit gebied omvat het systeem van de rivier de IJssel, de aanliggende oeverwallen en de uiterwaarden.

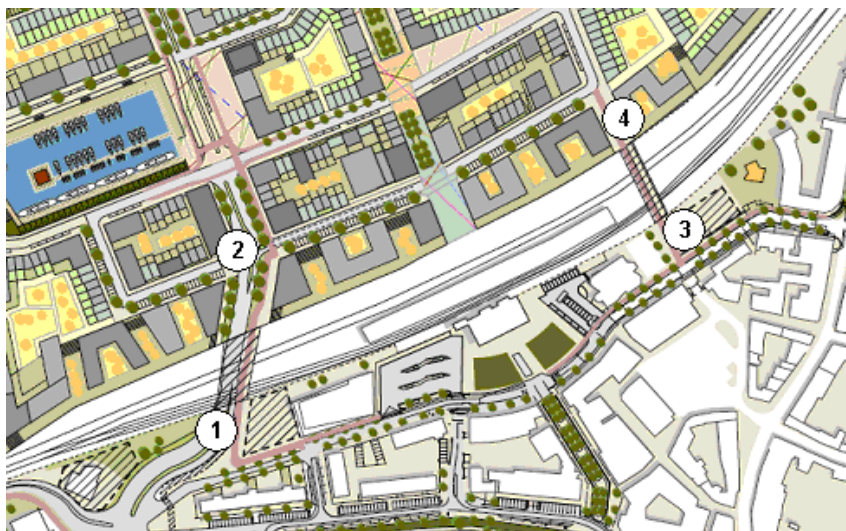
3.1.1

NATUURWAARDEN IN DE HUIDIGE SITUATIE

Het gebied waar de tunnels moeten komen is onder te verdelen in vier verschillende locaties. Dit is weergegeven in Afbeelding 3.2.

Afbeelding 3.2

Locaties waar natuurwaarden onderzocht zijn.

Locatie 1

Op en nabij locatie 1 (Stationsplein) vinden momenteel bouwwerkzaamheden plaats. Naast enkele met klimop overwoekerde dennenbomen is de locatie voornamelijk dicht begroeid met struiken. Er liggen er enkele zandhopen waar pioniersoorten zich hebben gevestigd (waaronder koolzaad en diverse grassen) en de locatie wordt door vogels gebruikt als broed- en foerageergebied. De pijpbloem is in grote aantallen aanwezig (Rode Lijstsoort).

Foto 3.1

Deellocatie 1: Stationsplein

Locatie 2

Locatie 2 (Parkstraat) bestaat momenteel uit een berm met oprijlaan van Strukton Railinfra Materieel. De natuurwaarden op de locatie zijn laag, de berm is vergrast en er komen enkele algemene soorten voor, waaronder klaproos (aan de rand), duizendblad, braam, distel en brandnetel.

Foto 3.2

Deellocatie 2: Parkstraat

Locatie 3

Locatie 3 (Norenburgerlaan) is een parkeerterrein zonder enige relevante natuurwaarde met een spoorberm welke voornamelijk bestaat uit grassoorten, fluitenkruid, hondsroos en kleeftkruid. De natuurwaarden zijn laag.

Foto 3.3

Deelgebied 3:
Norenburgerstraat

Locatie 4

Locatie 4 (Havenstraat) is een vergraste spoorberm met braam, diverse grassoorten en paardenstaart. Vlak voor de berm ligt een zandige vlakte waar soorten zoals koekoeksbloem groeien.

Foto 3.4

Deellocatie 4: Havenstraat

3.2

BESCHERMDE SOORTEN

In het gebied komen verschillende beschermde planten- en diersoorten voor. Er wordt besproken welke beschermde soorten voorkomen op en rondom de voorkeurslocatie. Hierbij is gebruik gemaakt van een veldbezoek en literatuur. Bij Natuurloket zijn de gegevens van kilometerhok X:210, Y:462 gebruikt.

3.2.1 VAATPLANTEN

Volgens Natuurloket komen in het betreffende kilometerhok vier planten voor van Tabel 1 en één soort van Tabel 2/3 van de Flora- en faunawet. Vermoedelijk gaat het hier om soorten die niet in een deelgebied voorkomen maar in het aangrenzende deel van De Mars, zoals aardakker (Tabel 1), rapunzelklokje, tongvaren en gulden sleutelbloem (Tabel 2) (ARCADIS, 2008). Daarnaast komen er vijf rode lijstsoorten voor in dit gebied. Hier valt onder andere de pijpbloem onder, welke voorkomt in deelgebied 1, en slangenlook, welke is aangetroffen in deelgebied 2. Vermoed wordt dat de andere soorten onder andere, gewone agrimonie, kattendoorn en goudhaver zijn. Op de deellocaties zijn alleen algemene soorten aangetroffen zoals duizendblad, klaproos, fluitenkruid, paardenstaart, kleeftkruid, dagkoekoeksbloem en hondsroos. Er zijn tijdens het veldbezoek verder geen beschermde- en Rode Lijstsoorten aangetroffen in de deelgebieden. Deze worden ook niet verwacht.

3.2.2 BROEDVOGELS

Volgens Natuurloket komen in het betreffende kilometerhok 47 soorten vogels voor, waarvan er vijf op de Rode Lijst staan, waaronder de huismus. In de bomen die in deelgebied 1 staan worden nesten verwacht van vogelsoorten zoals merel, houtduif en heggenmus. In deelgebied 2 staan bosschages waarin nesten verwacht worden van deze soorten. In deelgebied 3 zullen enkele bomen waar nesten in kunnen zitten gekapt moeten worden. In deelgebied 4 staat een boom waar mogelijk broedlocaties van vogels aanwezig zijn.

In de deelgebieden zijn geen holtes in de bomen aangetroffen, al zouden er mogelijk holten kunnen zitten in de bomen van deellocatie 1. Dit was door de begroeiing van de bomen niet goed zichtbaar. Gezien de geringe diameter zijn de bomen echter niet geschikt voor holtebroedende vogels. Daarnaast is de kans dat holtebroeders zich vestigen in bomen die overgroeid zijn zeer beperkt.

3.2.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Volgens Natuurloket komt er in het kilometerhok één soort voor van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Tijdens veldbezoek zijn geen zoogdieren aangetroffen. Wel is het gehele plangebied geschikt als habitat voor veldmuis, mol, huisspitsmuis, egel, dwergmuis en konijn (allen tabel 1). Deelgebied 1 biedt mogelijk geschikt habitat voor de steenmarter (tabel 2) door de dichte bosschages en groenstroken (zoogdiervereniging VZZ, 2009).

3.2.4 VLEERMUIZEN

Natuurloket geeft geen melding van waarnemingen van vleermuizen in het betreffende kilometervak. De bomen in locatie 1 kunnen mogelijk holtes bevatten, maar gezien de geringe diameter van de bomen is de kans klein dat vleermuizen gebruik maken van deze bomen. Nabij deelgebied 2 kunnen wel gebouwbezonende vleermuizen voorkomen in de oude fabriekloods, waaronder de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis. Deze fabriekloods valt echter buiten het plangebied. Wel kunnen vleermuizen foerageren in het plangebied. In de omgeving zijn echter uitwijkmogelijkheden en de verstoring is van tijdelijke aard.

3.2.5 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

Bij Natuurloket zijn geen waarnemingen bekend van reptielen of amfibieën in het betreffende kilometervak. Tijdens veldbezoek zijn ook geen soorten aangetroffen. Wel is het mogelijk dat de levendbarende hagedis (Tabel 2) en/of de hazelworm (Tabel 3) voor komt in het plangebied (RAVON, 2009).

3.2.6 VISSEN

In het plangebied zijn geen waterlichamen aanwezig. De aanwezigheid van vissen wordt daarom uitgesloten.

3.2.7 INSECTEN EN OVERIGE ONGEWERVELDEN

Bij Natuurloket zijn geen waarnemingen bekend van insecten en overige ongewervelden in het betreffende kilometervak. Tijdens veldbezoek is één libellensoort waargenomen, de tengere grasjuffer. Verder zou de wijngaardslak (Tabel 1) kunnen voorkomen in het gebied (ARCADIS, 2008).

3.3 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

De bouw van de onderdoorgangen kan effect hebben op de omgeving hiervan. Zo kan er tijdens de bouw verstoring optreden als gevolg van licht, trillingen, menselijke aanwezigheid, grondverzet, bomenkap / verwijdering van vegetatie en geluid. Na afronding van de bouw zal het de westelijke onderdoorgang intensief gebruikt worden door autoverkeer. De oostelijke onderdoorgang is bestemd voor fietsers en voetgangers. In het gebied kunnen soorten die beschermd worden door de Flora- en faunawet mogelijk negatief beïnvloedt worden door het plan. Deze soorten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.1

Beschermde soorten waarvoor de Flora- en faunawet mogelijk van toepassing is.

Beschermde soorten	Verbodsbepaling Flora- en faunawet
Alle voorkomende broedvogels	Verstoring van broed- en verblijfplaatsen (art. 11) Verontrusten van dieren (art.10)
Mol, veldmuis, egel, dwergmuis, huisspitsmuis, steenmarter	Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)
Gewone dwergvleermuis, laatvlieger	Verontrusten van dieren (art. 10)
Levendbarende hagedis, hazelworm	Vernietigen van verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)
Wijngaardslak	Vernietigen van verblijfplaatsen (art. 11) Doden van dieren (art. 9 en 10)

3.3.1 VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch protocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde soorten planten en dieren zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.

§ Vaatplanten van de Rode Lijst moeten worden gezocht, om deze vervolgens te markeren, sparen of verplanten met een grote diepe plag.

- § Schade aan broedvogels dient altijd te worden voorkomen. De werkzaamheden dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en ná half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie. Sommige soorten broeden ook buiten deze periode. Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt. Mocht tijdens de kap van bomen duidelijk worden dat er holtebroedende vogels voorkomen in een bepaalde boom moet de betreffende boom gespaard worden.
- § Bij grondwerkzaamheden wordt één kant op gewerkt, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- § Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.
- § Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van beschermde dieren. Bij aantreffen van dieren moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond worden. In het geval een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of wordt gezocht naar een andere oplossing.
- § Verstoring van vleermuizen kan worden vermeden door geen werkzaamheden uit te voeren na zonsondergang en voor zonsopgang. Verlichting dient spaarzaam en gericht gebruikt te worden. Hierdoor wordt verstoring van foerageergebied uitgesloten. Indien niet tijdens deze periode kan worden gewerkt is nader onderzoek noodzakelijk.
- § Bestaande begroeiing, in het bijzonder bomen, dient zoveel mogelijk te worden gehandhaafd.

3.3.2

MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologische protocol kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden. Echter niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal soorten mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Aangezien door de bouw op planlocatie mogelijk het leefgebied van de hazelworm, levendbarende hagedis en steenmarter wordt aangetast is voor deze soorten mogelijk een ontheffing nodig. Hiervoor dient nader onderzoek te worden gedaan om zeker te weten of deze soorten voorkomen in het plangebied.

Tabel 4.2

Beschermingsniveau
aangetroffen soorten.

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
1. Soorten met algemene vrijstelling	Mol, veldmuis, dwergmuis, huisspitsmuis, egel, konijn, wijngaardslak.
2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling Vrijstelling mits gedragscode wordt toegepast. Indien geen gedragscode: ontheffing noodzakelijk. Ontheffing mits gunstige staat van instandhouding van de soort.	Broedvogels, levendbarende hagedis, steenmarter.
3. Streng beschermde soorten Ontheffing mits gunstige staat instandhouding soort, geen andere bevredigende oplossing en dwingende redenen van groot openbaar belang.	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, hazelworm.

HOOFDSTUK

4 Gebiedenbescherming

4.1

NATURA 2000-GEBIED UITERWAARDEN IJSSEL

Het gebied uiterwaarden IJssel omvat het systeem van de rivier de IJssel, de aanliggende oeverwallen en de uiterwaarden. De IJssel is een zijtak van de Rijn en loopt van Arnhem tot aan het IJsselmeer. Het landschap is ontstaan in een periode dat de rivier een veel groter deel van de waterafvoer verzorgde en de monding nog een echte delta was. De IJssel neemt in perioden van hoge afvoer 1/6 deel van de Rijnaflow voor haar rekening. In perioden met lage afvoer wordt het water op peil gehouden door de stuw in de Neder-Rijn. Gedurende het winterhalfjaar kunnen grote delen van de uiterwaarden geïnundeerd raken. De overstromingsduur en frequentie variëren sterk van jaar tot jaar. Er zijn grote verschillen in het buitendijkse gebied, verschillen in hoogteligging, afwisseling tussen smalle en brede delen en tussen dichte kleinschalige en grote open delen. Plaatselijk treedt grondwater uit en monden beken uit in het IJsseldal. Zandige kalkrijke oeverwallen en rivierduinen worden afgewisseld met kleiige, vlakke stroomdalen.

De aangewezen soorten en habitattypen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.3

Aangewezen soorten en habitattypen voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. (Bron: Ministerie van LNV).

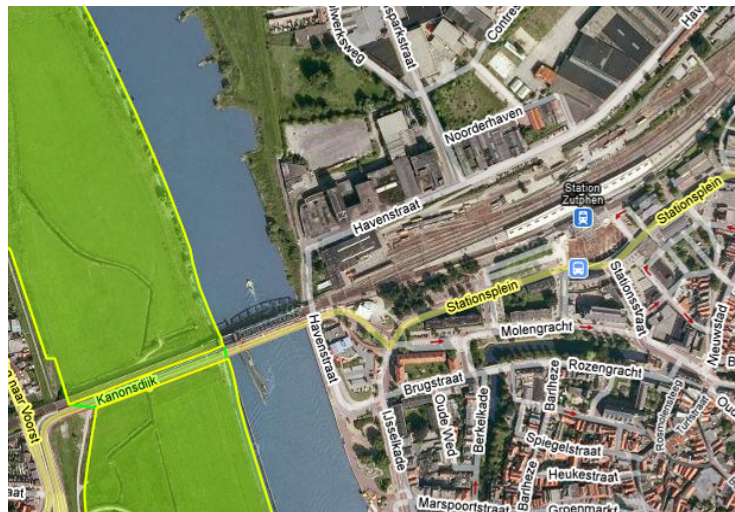
Code	Habitattype
H3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
H3260	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitricho-Batrachion
H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodium rubri p.p. en Bidetion p.p.
H6120*	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
H6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
H6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
H91E0 *	Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
H91F0	Gemengde oeverformaties met <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> of <i>Fraxinus angustifolia</i> langs grote rivieren (<i>Ulmion minoris</i>)
Code	Soorten habitatrichtlijn
H1134	Bittervoorn
H1145	Grote modderkruiper
H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1166	Kamsalamander
H1337	Bever
Code	Broedvogels
A017	Aalscholver

A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A197	Zwarte stern
A229	IJsvogel
Code	Niet-broedvogels
A005	Fuut
A017	Aalscholver
A037	Kleine zwaan
A038	Wilde zwaan
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart
A059	Tafeleend
A056	Slobeend
A061	Kuifeend
A068	Nonnetje
A125	Meerkoet
A130	Scholekster
A142	Kievit
A156	Grutto
A160	Wulp
A162	Tureluur

Uit Afbeelding 5.3 blijkt dat de planlocatie nabij het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel ligt. De bouw van de tunnels kan dit Natura 2000-gebied mogelijk nadelig beïnvloeden wat een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk maakt.

Afbeelding 5.3

De planlocatie met het nabijgelegen Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel (geel). (www.minlnv.nl).

4.1.1

MOGELIJKE EFFECTEN

Mogelijk optredende effecten zijn:

- § Verstoring door geluid;
- § Verstoring door licht;

- § Optische verstoring;
- § Verstoring door trillingen;
- § Verontreiniging;
- § Verdroging.

De specifieke effecten op de meeste habitattypen en habitatsoorten zijn weergegeven in Afbeelding 5.4. Hierbij is gebruik gemaakt van de effectenindicator van het Ministerie van LNV.

Afbeelding 5.4

Effecten van bouwactiviteit
'weg' op Natura 2000-gebied
Uiterwaarden IJssel.
(www.minlnv.nl)

Storingsfactor	1	2	3	4	7	8	13	14	15	16	18
Meren met krabbenscheer	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Beken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Slikkige rivieroever	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Stroomdalgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Ruigten en zomen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
*Vochtige alluviale bossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Droge hardhoutoibossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bever	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bittervoorn	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grote modderkru	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grote modderkru	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rivierdonderpad	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aalscholver (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Aalscholver	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Fuut	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grauwe Gans	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grutto	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
IJsvogel (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kievit	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kleine Zwaan	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Krakeend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kuifeend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kwartelkoning (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Meerkoet	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nonnetje	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pijlstaart	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Scholekster	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Slobeend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Smient	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tafeleend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tureluur	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wilde eend	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wilde Zwaan	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wintertaling	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wulp	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte Stern (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het
Chenopodietum rubri p.p. en Bidention p.p.

- 1 Oppervlakteverlies
- 2 Versnippering
- 3 Verzuring
- 4 Vermesting
- 7 Verontreiniging
- 8 Verdroging
- 13 Verstoring door geluid
- 14 Verstoring door licht
- 15 Verstoring door trilling
- 16 Optische verstoring
- 18 Verandering in de populatiedynamiek

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- n.v.t.
- ... onbekend

In onderstaande tabel worden de effecten van de bouw van de doorgangen op de instandhoudingsdoelen besproken. Uit deze tabel valt af te lezen dat mogelijk de grutto, wulp en tureluur kunnen worden verstoord door geluid tijdens de bouw. Daarnaast kan een mogelijk veranderende huishouding invloed hebben. Hier is echter nog te weinig over bekend om een goede uitspraak over te kunnen doen. Verder worden geen significante effecten verwacht.

Tabel 4.4

(Mogelijke) Effecten op
instandhoudingsdoestellinegn

Habitattype/soort	Instandhoudingsdoelstelling	Effecten op instandhoudingsdoelstellingen
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H3260 Beken en rivieren met waterplanten	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, grote fonteinkruiden (subtype B)	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H3270 Slikkige rivieroever	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H6120 Stroomdalgraslanden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H6430 Ruigten en zomen	Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, <i>moerasspirea</i> (subtype A) en ruigten en zomen, <i>harig wilgenroosje</i> (subtype B), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit ruigten en zomen, <i>droge bosranden</i> (subtype C).	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthoiland	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H91E0 Vochtige alluviale bossen	Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige alluviale bossen, <i>zachthoutoibossen</i> (subtype A), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, <i>essen-iepenbossen</i> (subtype B).	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H91F0 Droge hardhoutoibossen	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Geen, bouw neemt geen ruimte in die kan worden gebruikt ter uitbreiding of verbetering.
H1134 Bittervoorn	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
H1145 Grote modderkruiper	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
H1149 Kleine modderkruiper	Behoud verspreiding, omvang en behoud en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
H1163 Rivierdonderpad	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
H1166 Kamsalamander	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.

H1337 Bever	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
Broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling	Effecten op instandhoudingsdoelstellingen
A017 Aalscholver	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 280 paren.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A119 Porseleinhoen	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A122 Kwartelkoning	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A197 Zwarte stern	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A229 IJsvogel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
Niet-broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling	Effecten op instandhoudingsdoelstellingen
A005 Fuut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A017 Aalscholver	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 550 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A037 Kleine zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A038 Wilde zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A041 Kolgans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.700 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.

A043 Grauwe gans	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A050 Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.300 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A051 Kraakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A052 Wintertaling	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 380 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A053 Wilde eend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A054 Pijlstaart	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A056 Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A059 Tafeleend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 450 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A061 Kuifeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 690 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A068 Nonnetje	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A125 Meerkoet	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.

A130 Scholekster	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A142 Kievit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.400 vogels (seizoensgemiddelde).	Geen, komt niet voor in plangebied en wordt niet aangetast.
A156 Grutto	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 490 vogels (seizoensgemiddelde).	Weinig, mogelijk verstoring door geluidsoverlast. Leefgebied wordt niet aangetast.
A160 Wulp	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).	Weinig, mogelijk verstoring door geluidsoverlast. Leefgebied wordt niet aangetast.
A162 Tureluur	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).	Weinig, mogelijk verstoring door geluidsoverlast. Leefgebied wordt niet aangetast.

4.1.2

BEOORDELING EFFECTEN

Ondanks dat negatieve effecten mogelijk zijn, zullen deze effecten gering zijn en niet significant (zie bovenstaande tabel). Negatieve effecten als gevolg van geluidverstoring zijn niet aan de orde indien geen extra geluid ten opzichte van het huidige gebruik wordt verwacht of wanneer de geluidproductie niet boven de 42 dBA-grens komt (verstoring voor vogels). Verdroging zou een rol kunnen spelen omdat door de aanleg van de tunnels de waterhuishouding van het gebied verstoord kan worden. Navraag bij een specialist geohydrologie van ARCADIS leverde het volgende antwoord op:

De aanleg van tunnels (oostkant IJssel) heeft naar verwachting geen effect op grondwaterstanden aan de westzijde van de IJssel. Dit komt doordat de IJssel een barrière vormt. Bovendien is de afstand dusdanig dat geen effecten te verwachten zijn (doorgaans is er sprake van effecten tot ongeveer 150 à 200 meter van de bouwput).

Wanneer wél mogelijk sprake van verdroging kan zijn is wanneer een afdekkende kleilaag wordt doorgeprikt. In dit geval betekent dat, dat de onderzijde van de tunnel en constructie dieper dan 15 meter - NAP moet komen te liggen. Van 15 tot 25 meter -NAP is namelijk een kleilaag aanwezig (Bron: Gemeente Zutphen). Komt de tunnel daaronder en wordt het natuurgebied gevoed door grondwater in deze laag, dan is mogelijk sprake van een negatief effect.

De maatvoering van de tunnel is als volgt (afgeronde maten ten opzichte van. NAP, bron gemeente Zutphen):

- § Bovenkant asfalt diepste punt: + 4.50;
- § Bovenkant betonnen vloer: +4.30;
- § Onderkant betonnen vloer: +3.50;
- § Onderkant zandlaag: +3.30;

- § Onderkant onderwaterbeton: + 2.50;
- § Daarnaast wordt een bouwkuip aangebracht, waarschijnlijk tot circa -10 / -12 m NAP;
- § Ook worden funderingspalen in een stramien van 2 x 2 meter aangebracht tot ca. - 7.

Als deze maatvoering wordt aangehouden, dan wordt de kleilaag niet doorgeprikt. Daarmee zijn er geen gevolgen van verdroging aan de orde.

4.2

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Zoals in Afbeelding 5.5 is te zien, liggen de onderdoorgangen nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Afbeelding 5.5

De EHS (Groen) in de buurt van het plangebied.

In onderstaande tabel wordt besproken in hoeverre de bouw van de onderdoorgangen de kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS aantasten (uit: toelichting EHS, Provincie Gelderland).

Tabel 5.2

De effecten als gevolg van bouwactiviteiten op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS.

Effect	Mate van invloed op kernkwaliteiten en omgevingscondities betrokken EHS
Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen zijn voor nieuwe natuur en agrarische natuur.	Geen effect: hoeveelheid areaal neemt niet af als gevolg van bouw. Daarnaast is dit gebied niet aangewezen noch geschikt voor ontwikkeling van nieuwe natuur.
Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS.	Geen effect: het gebied heeft geen functie waarbij het een cruciale verbinding vormt tussen gebieden. Daardoor zal de uitwisseling tussen gebieden niet afnemen.
Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.	Gering effect: Als gevolg van de aanleg van de tunnels kan de hoeveelheid verkeer toenemen met een toename van geluid en stikstofemissie als gevolg. Nader onderzoek is noodzakelijk.
Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).	Geen effect: het gebied is niet gelegen in een grote eenheid.

Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.	Geen effect: het gebied is weliswaar gelegen naast een grote eenheid maar de bouw van deze tunnels heeft hier geen invloed op.
Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren ⁵ .	Geen effect indien de kleilaag niet wordt doorgeprikt. Wanneer met voldoet aan de maatvoering als genoemd in 4.1.2
Een verandering van de grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.	Geen effect indien de kleilaag niet wordt doorgeprikt. Wanneer met voldoet aan de maatvoering als genoemd in 4.1.2
Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).	Mogelijk effect: Mogelijk te mitigeren door rekening te houden met kwetsbare perioden van voorkomende soorten.

Uit deze tabel blijkt dat effecten op de EHS gering zullen zijn. Voor het beoordelen van mogelijke effecten op waterhuishouding wordt verwezen naar de informatie hierover zoals weergegeven bij de Natura 2000-toetsing. Voor de EHS geldt een gelijke conclusie. Mogelijke effecten zijn tijdelijke geluidverstoring bij aanleg en permanente geluidverstoring en toename van vervuilende stoffen door een mogelijke toename van verkeer. In overleg met bevoegd gezag kan worden bepaald of nader onderzoek noodzakelijk is omdat de negatieve effecten dusdanig ernstig zijn dat schade wordt toegebracht aan de kenmerken en waarden van de EHS.

⁵ Wateren van het Hoogste Ecologische Niveau

HOOFDSTUK 5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 CONCLUSIE

In opdracht van de gemeente Zutphen is beoordeeld of de realisatie van twee onderdoorgangen in het stationsgebied bij De Mars mogelijk negatieve effecten heeft op de aanwezige natuurwaarden. Hiervoor is een toetsing uitgevoerd aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en het beleidskader van de EHS.

5.1.1 CONCLUSIE SOORTENBESCHERMING

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- § In en rond de planlocatie kunnen soorten voorkomen die door de Flora- en faunawet beschermd worden.
- § Door naleving van een ecologisch protocol (zie paragraaf 3.3.1) kunnen negatieve effecten grotendeels voorkomen of beperkt worden.
- § Nader onderzoek moet worden gedaan naar de functie van het plangebied voor de steenmarter, de levendbarende hagedis en de hazelworm⁶. Als deze soorten voorkomen moet hiervoor een ontheffing worden aangevraagd.
- § Voor alle in dit gebied voorkomende soorten blijft de zorgplicht gelden. Aan deze zorgplicht wordt voldaan door tijdens de uitvoering de maatregelen uit het ecologische protocol op te volgen.

5.1.2 CONCLUSIE GEBIEDSBESCHERMING

Natuurbeschermingswet

Het plangebied ligt nabij het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. De aanleg van de tunnels heeft mogelijk in beperkte mate negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Door effecten door geluid te voorkomen (door bijvoorbeeld geluidproductie te beperken) is het mogelijk om negatieve gevolgen uit te sluiten. Indien de constructie dieper dan 15 meter –NAP komt te liggen is nader naar de invloed van de tunnels op de waterhuishouding van het naastgelegen Natura 2000-gebied noodzakelijk. Uit gegevens van de gemeente blijkt dit echter niet het geval te zijn.

⁶ Het onderzoek naar hazelworm en levendbarende hagedis kan worden uitgevoerd in de periode maart – oktober (bij geschikte weersomstandigheden). Het onderzoek naar steenmarter (sporenonderzoek) kan jaar rond worden uitgevoerd.

Beleidskader Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt nabij de EHS. Indien de constructie dieper dan 15 meter –NAP komt te liggen is nader naar de invloed van de tunnels op de waterhuishouding van het naastgelegen Natura 2000-gebied noodzakelijk. Uit gegevens van de gemeente blijkt dit echter niet het geval te zijn. Een toename van verkeer kan mogelijk zorgen voor (beperkt) negatieve effecten op de EHS. In overleg met bevoegd gezag moet beoordeeld worden of nader onderzoek naar negatieve effecten op de EHS noodzakelijk is.

5.2**AANBEVELINGEN**

- § De uitkomsten van het onderzoek naar gebiedenbescherming (EHS, Natura 2000) voorleggen aan bevoegd gezag.
- § Bij de aanleg van de tunnels kan er met ecologische waarden rekening gehouden worden door de bestaande begroeiing zoveel mogelijk te integreren in het plan.
- § Wellicht kunnen er kruidenrijke bermen of stroken in het plangebied geïntegreerd worden. Dit levert een geschikt habitat op voor veel soorten als dagvlinders en zoogdieren.

HOOFDSTUK 6

Literatuur

- § ARCADIS, 2008. Risicoscan De Mars Zutphen. Apeldoorn.
- § Ministerie van LNV (2004). Ontwerpbesluit Uiterwaarden IJssel.
- § Ministeries van LNV en VROM en de provincies (2008). Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.

Websites

- § Ministerie van LNV www.minlnv.nl
- § Het Natuurloket www.natuurloket.nl
- § RAVON www.ravon.nl
- § Zoogdierenvereniging www.zoogdierveniging.nl

BIJLAGE 1

Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden IJssel

Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en soorten. Voor een beperkt aantal soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 “complementaire doelen” geformuleerd. Het betreft soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden “ontwikkeldoelen” zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen voldoende gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig onderdeel uit van de aanwijzingsbesluiten, maar de habitattypen en soorten worden niet aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de Natura2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudings-maatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹³, op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden, kernopgaven geformuleerd. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven.

De kernopgaven stellen prioriteiten (“richting geven”) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura2000 doelendocument.

Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
- 13 Het Natura2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft, staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura2000-gebied, inclusief de samenhang van de ecologische structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het betreft hier één van de zeer weinige uiterwaarden waar, naast begroeiingen met blaasjeskruid en/of fonteinkruiden, ook plaatselijk krabbenscheer wordt aangetroffen tussen de drijvende waterplanten. Het gebied Uiterwaarden IJssel levert binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied de beste perspectieven voor uitbreiding van het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Dit is van belang voor de spreiding van het habitatype over verschillende landschappen.

H3260 Beken en rivieren met waterplanten

Doel	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, grote fonteinkruiden (subtype B).
Toelichting	Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, grote fonteinkruiden (subtype B) is aanwezig in betrekkelijk luwe delen (zoals tussen kribvakken) tussen Zwolle en de IJsselmonding. Het habitatype komt verder alleen voor in de Biesbosch. Het gebied is van grote betekenis voor het habitatype, dat kan worden uitgebreid bij de aanleg van nevengeulen.

H3270 Slikkige rivieroever

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype slikkige rivieroever komt thans over een geringe oppervlakte voor in het gebied, deels in natuurontwikkelingsgebieden. Het habitatype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het habitatype slikkige rivieroever is mede van betekenis voor een aantal vogelsoorten.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden die een grote bijdrage leveren voor het habitatype stroomdalgraslanden. Nederland is voor dit habitatype internationaal van zeer groot belang. Het habitatype verkeert in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Enkele plaatsen is het habitatype stroomdalgraslanden in dit gebied goed ontwikkeld. Op een aantal plekken kan de kwaliteit worden verbeterd en zijn mogelijkheden aanwezig om het oppervlakte uit te breiden.

H6430 Ruigten en zomen

Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, moerasspirea (subtype A) en ruigten en zomen, harig wilgenroosje (subtype B), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit ruigten en zomen, droge bosranden (subtype C).
Toelichting	Het habitatype ruigten en zomen komt lokaal voor in moerassige laagten, natuurontwikkelingsgebieden en bij de IJsselmonding. Het gebied is thans vooral van betekenis voor ruigten en zomen, harig wilgenroosje (subtype B), dat in de riviermonding onder meer voorkomt in de vorm van rivierkruiskruid. Daarnaast komen de habitattypen ruigten en zomen, moerasspirea (subtype A) en ruigten en zomen, droge bosranden (subtype C) voor. In samenhang met de verdere ontwikkeling van het habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen kunnen begroeiingen van het habitatype ruigten en zomen, droge bosranden (subtype C) zich verder ontwikkelen, bijvoorbeeld in de omgeving van het Zalkerbos. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de vijf gebieden die een bijdrage levert voor de instandhouding van dit subtype. In het Rivierengebied levert verder het gebied Gelderse Poort een bijdrage.

H6510 Glanshaver- en vossenstaartheooilanden

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uiterwaarden IJssel herbergt enkele van de meest uitgestrekte en fraaiste voorbeelden van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheooilanden, glanshaver (subtype A), terwijl op één locatie ook de zeldzame kievitsbloemheooilanden voorkomen (glanshaver- en vossenstaartheooilanden, vossenstaart (subtype B)). Binnen het gebied bestaan vooral mogelijkheden voor uitbreiding van glanshaverheooilanden, de mogelijkheden voor uitbreiding kievitsbloemheooilanden zijn meer beperkt.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel	Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige alluviale bossen, zachthoutooibossen (subtype A), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen (subtype B).
Toelichting	Het habitatype komt met name in de Duursche Waarden voor in de vorm van zachthoutooibossen (subtype A). Er wordt in dit gebied voorrang gegeven aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor stroomdalgraslanden (H6120) en glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) boven uitbreiding oppervlakte van vochtige alluviale bossen. Dit mede met het oog op foerageergebied voor ganzen. Voor vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen (subtype B) is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit van belang voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Dit kan samen met habitatype H91F0 droge hardhoutooibossen gebeuren. Nederland is voor dit bostype van zeer groot belang. Het type komt over slechts kleine oppervlaktes voor. De Uiterwaarden IJssel is één van de beste gebieden om voor vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen (subtype B) uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit te realiseren.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uiterwaarden IJssel vormt één van de belangrijkste gebieden voor dit habitatype dat in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Uitbreiding van de oppervlakte is noodzakelijk om het type landelijk in een gunstige staat van instandhouding te brengen, bij voorkeur in aansluiting op bestaande hoger gelegen boscomplexen. Op een enkele plaats is het habitatype nu goed ontwikkeld. Op andere locaties kan het habitatype droge hardhoutooibossen over kleine oppervlaktes ontwikkeld worden vanuit aangeplant bos en vanuit fragmenten hardhoutooibos of in reliëfrijke, hoge uiterwaarden. De mogelijkheden voor uitbreiding zijn gering. De geschikte locaties, die relatief hooggelegen zijn, zijn ook de locaties geschikt voor de verdere uitbreiding van *stroomdalgraslanden (H6120). Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwung van het water veroorzaakt.

Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)**H1134 Bittervoorn**

Doel	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	De bijdrage van de Uiterwaarden IJssel voor deze binnen Nederland wijdverspreide soort is relatief gering.

H1145 Grote modderkruiper

Doel	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
------	--

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. In het doel op landelijk niveau is aangegeven dat het van belang is dat in het Rivierengebied meer leefgebied in de vorm van jonge verlandingsstadia in laagdynamische situaties komen. Binnen het gebied Uiterwaarden IJssel bestaan de beste mogelijkheden hiervoor benedenstrooms van Deventer.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De soort verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een wijd verspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De kamsalamander komt lokaal in het Habitatrichtlijngebied voor in geïsoleerde populaties. Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied (inclusief verbeteren van de verbinding tussen populaties onderling en met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied), is van belang voor de instandhouding van de soort.

H1337 Bever

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Voor het realiseren van duurzame populaties in het rivierengebied is het van belang dat de soort zich in het IJsseldal verder weet uit te breiden. De bever zal profiteren van de uitbreiding van wilgenbossen (H91E0A) die kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

Vogelrichtlijn: broedvogels

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 280 paren.

Toelichting Als broedvogel is de aalscholver in de jaren tachtig langs de IJssel verschenen. Nadat de soort medio jaren negentig een maximum leek te hebben bereikt met 222 paren geteld in 1995, lijkt de populatie zich recentelijk op een iets hoger niveau te stabiliseren: in de periode 1999-2003 gemiddeld 280 paren (maximaal 330, 2001). De individuele kolonies blijven over het algemeen beneden de 100 paren, met de grootste kolonie in de Havikerwaard (110 paren, 2001) en de totale populatie is relatief bescheiden (in 2002 157 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud op een bescheiden niveau voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Voor het porseleinhoen vormen de uiterwaarden van de grote rivieren van oudsher een belangrijk broedgebied voor sterk wisselende aantallen. Essentieel is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren (b.v. in 1987 langs de IJssel tussen Arnhem en Zutphen ten minste 26 roepende mannetjes). In droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het aantal paren in het doel heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan draagt wel een bijdrage aan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren.

Toelichting De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen het belangrijkste broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormen de uiterwaarden van de IJssel daarvan het belangrijkste deelgebied (1993-1997 gemiddeld 12 en 1999-2003 42 paren, maximaal 75 in 1998). Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk omdat de toekomst van de grote broedpopulatie in Oost-Groningen (Oldambt) hoogst onzeker is. De soort is hier afhankelijk van de gewaskeuze in de akkerbouw. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting Van oudsher is de zwarte stern broedvogel langs de IJssel in kleine aantallen. De kolonies zijn bescheiden van omvang en liggen verspreid over het hele gebied. Door actief beleid ten aanzien van het aanbieden van kunstmatige nestgelegenheden zijn de aantallen het laatste decennium duidelijk toegenomen (1993-97 gemiddeld 20 paren, 1999-2003 45 paren, maximaal 63 paren in 2000). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie aangehouden gezien de recente toename in het gebied. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A229 IJsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Na strenge winters kan de ijsvogel geheel afwezig zijn, maar na een reeks zachte winters komen ten minste 10 paren tot broeden (bijvoorbeeld 1995 12 paren), onder andere in wortelkluiten van omgevallen bomen in de moerasbossen. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende. De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 550 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen en daarna min of meer stabiel geworden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. De draagkracht is berekend over de jaren 1999-2003, de periode voor landelijke afname. De afname is waarschijnlijk ten dele een gevolg van een afname in de internationale populatieomvang.

A038 Wilde zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wilde zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het gebied Uiterwaarden IJssel levert een van de grootste bijdragen voor de soort. Alleen de slaapplaats Fochteloërveen is groter van omvang. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1985, daarna een afnemende tendens, maar wel met fluctuaties. De aantallen worden evenals bij de kleine zwaan sterk beïnvloed door inundatiefrequentie en duur van de uiterwaarden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.700 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit het belangrijkste foerageergebied voor de kolgans. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 7,5% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.
Toelichting	Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit het vijfde foerageergebied voor grauwe ganzen. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,9% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 8.300 vogels (seizoensgemiddelde). Afname in omvang foerageergebied met maximaal 7% is toegestaan, ten gunste van de habitattypen H3270 slikkige rivieroever, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91Eo vochtige alluviale bossen of H91Fo droge hardhoutooibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen en A122 kwartelkoning.
Toelichting	Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als slaapplek en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 1,8% van de Nederlandse vogels in het gebied. In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Kraakeend

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de kraakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 380 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de wintertaling onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A053 Wilde eend

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de wilde eend onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont verhoogde waarden begin jaren tachtig, maar is verder stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een dal in de tweede helft van de jaren tachtig, aantallen zijn daarna weer toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen slobeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft onder andere een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig is de populatiegrootte toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 450 vogels (seizoensgemiddelde).
------	---

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren voor de tafeleend. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk in samenhang met herstel van de populatie driehoeksmosselen. Sinds 1995 was er sprake van een afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 690 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds de jaren zeventig aanvankelijk toegenomen, waarschijnlijk in samenhang met herstel van de populatie driehoeksmosselen. Vanaf 1995 was er sprake van een tijdelijke afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn rond 1990 afgenomen, net als langs de Nederrijn, maar dit lijkt een gevolg van een opeenvolging van zachte winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.600 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het gebied Uiterwaarden IJssel is één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren voor de meerkoet. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Aantallen zijn sinds 1996 opnieuw afgenomen, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk ten gevolge van toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A130 Scholekster

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de scholekster onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Vanaf begin jaren tachtig is de populatie toegenomen en afgevlakt in de jaren negentig (met fluctuaties). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A142 Kievit

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.400 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop was aanvankelijk fluctuerend, maar toonde in de jaren negentig een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Het gebied Uiterwaarden IJssel is een van de gebieden binnen het Natura2000-netwerk die de grootste bijdrage leveren voor de kievit.

A156 Grutto

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 490 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen grutto's zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar hebben een positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels. Binnen het Natura2000-netwerk leveren de gebieden Waddenzee en Uiterwaarden IJssel de grootste bijdrage.

A160 Wulp

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. De populatiegrootte toonde een sterke doorgaande toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A162 Tureluur

Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de tureluur onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Aantallen fluctueren, maar hebben een positieve trend, zowel op lange termijn als recent. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied heeft mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en voor habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding. De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). Voor dit gebied gelden de volgende complementaire doelen:

Complementaire doelen: habitattypen**H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden**

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uitbreiding in het Rivierengebied behoort tot de belangrijkste landelijke opgaven voor het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden. Het is dan ook van belang in het gehele Natura 2000-gebied locaties te benutten, waar in combinatie met rivierverruiming en/of natuurontwikkeling het habitatype ontwikkeld kan worden. Dit is tevens van belang voor de soort grote modderkruiper (H1145).

H3270 Slikkige rivieroever

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype slikkige rivieroever is nagenoeg geheel gebonden aan het rivierengebied. Het habitatype verkeert landelijk gezien in een matig ongunstige staat van instandhouding. Uiterwaarden IJssel is een van de meest perspectiefrijkste gebieden voor uitbreiding van het habitatype. De mogelijkheden voor uitbreiding zijn vooral aanwezig in het Vogelrichtlijngebied, dit in combinatie met maatregelen ten behoeve van rivierverruiming en/of natuurontwikkeling.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uitbreiding in het rivierengebied behoort tot de belangrijkste landelijke opgaven voor het habitatype stroomdalgraslanden, dat in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Binnen het Vogelrichtlijngebied zijn relatief hooggelegen locaties geschikt.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, zachthoutoibossen (subtype A).
Toelichting	Een betere verspreiding in het rivierengebied behoort tot de belangrijkste landelijke opgaven voor vochtige alluviale bossen, zachthoutoibossen (subtype A). In het gebied Uiterwaarden IJssel liggen de grootste mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte binnen het Vogelrichtlijngebied. Mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte zijn aanwezig langs nieuw te graven geulen en in stroomluwe delen (geplande natuurontwikkelingsgebieden). Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

H91F0 Droge hardhoutoibossen

Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Uitbreiding in het rivierengebied behoort tot de belangrijkste landelijke opgaven voor het habitatype droge hardhoutoibossen, dat landelijk gezien in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Uitbreidingsmogelijkheden zijn echter beperkt. De geschikte locaties, die relatief hooggelegen zijn, zijn ook de locaties waar verdere uitbreiding van *stroomdalgraslanden (H6120) is voorzien. Terreinen die aansluiten op bosgebieden van de hogere zandgronden hebben eveneens potentie voor ontwikkeling van het habitatype droge hardhoutoibossen. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.

Complementaire doelen: soorten**H1145 Grote modderkruiper**

Doel	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. In het doel op landelijk niveau is aangegeven dat het van belang is dat in het Rivierengebied meer leefgebied in de vorm van jonge verlandingsstadia in laagdynamische situaties komen. Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied is mede gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype H3150 meren met krabbenscheer en fonteinkruiden.

H1166 Kamsalamander

- Doel** Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding verspreiding en populatie.
- Toelichting** De soort kamsalamander verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Mogelijkheden voor uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied (inclusief verbetering verbinding tussen de verschillende populaties) zijn in het Vogelrichtlijngebied aanwezig. Naast verbinding tussen populaties onderling is ook verbetering van de verbindingen met belangrijke leefgebieden buiten Natura 2000 van belang.

H1337 Bever

- Doel** Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting** Voor het realiseren van duurzame populaties in het rivierengebied is het van belang dat de soort zich in het gehele IJsseldal verder weet uit te breiden. De bever zal profiteren van de uitbreiding van wilgenbossen (H91E0A) die kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.